

Mødet den 20. Oktober 1927.

Fraværende: M. Brammer.

1. J. Nr. 434—1927). Indberetning om Arbejdsplan for den kommunale Fortsættelsesskole for unge Piger.

Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 429 og 430—1927). Beretning om Slagtermester Henriksen og Hustrus Legat og Proprietær J. C. Kriegers Legat i 1926.

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 381—1927). Byraadets Erklæring angaaende 78 Andragender om Godkendelse af Automobilruter.

Brolægningsudvalget indstiller at godkende samtlige Ruter paa følgende Vilkaar:

- 1) Tilladelsen gives kun midlertidig, saa at den til enhver Tid kan tages tilbage.
- 2) Byraadet forbeholder sig Ret til at fastsætte, ad hvilke Gader Rutebilerne maa køre paa Byens Grund.
- 3) at tage Bestemmelser vedrørende Holdepladser, naar disse ønskes paa Byens Grund.
- 4) at kunne ændre Køreplanen.
- 5) Rutebilejerne har intet Krav paa Erstatning, hvis Kommunens Gader og Veje maa afspærres paa Grund af offentlige Arbejder eller af andre

Grunde, eller paa Grund af Ulykkestilfælde forårsaget ved Mangler ved Kommunens Gader og Veje m. m.«

Indstillingen vedtoges.

4. **Efterbevilling af Overskridelser i Regnskabet for:**
a. (J. Nr. 3¹⁷—1927). Bygninger og Inventar.
b. (J. Nr. 3¹⁸—1927). Markvæsenet.
c. (J. Nr. 3²⁰—1927). Skovvæsenet.
d. (J. Nr. 3¹⁹—1927). Sundhedskommissionen.

Overgik til 2. Behandling.

5. (J. Nr. 431, 432, 437—1927). **3 Andragender om Tilladelse til Rutebilkørsel til Vestre Kirkegaard.**
Udvalget tog Sagen tilbage.

6. (J. Nr. 288—1927). **Forespørgsel fra Grundejere i Ryesgade, om Gaden kan asfalteres, og Ejendommene forsynes med Varme fra Elektricitetsværket.** (Side 102).

B o r g m e s t e r e n henviste til Erklæringerne fra de to Udvalg. Stadsingeniøren fraraadede at asfaltere Gaden, da Stigningen vil blive for stor, hvorfor den maa brolægges.

Tiltraadtes.

7. (J. Nr. 31¹³³—1927). **Andragende fra Maskinassistent P. C. Jensen om Tilskud til et Byggeforetagende.**

Der bevilgedes 300 Kr. pr. Lejlighed paa de af Stadsarkitekten nævnte Betingelser.

8. (J. Nr. 22⁹—1927). **Paategning paa Købekontrakt med Boghandler Aage E. Holst om det solgte Areal Udvidelse med 79 m².**

Godkendtes.

9. (J. Nr. 1⁴¹—1927). **Andragende om Tilladelse til Udstykning af Matr. Nr. 99 bb af Markj.**

Anbefalet af Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse imod, at Andrageren udsteder følgende Deklaration:

- 1) Naar Byraadet forlanger det, afgiver jeg vederlagfrit Parcel 2 af Matr. Nr. 99 bb til Vej-anlæg.

For Restparcellen, Nr. 1, paa hvilken der er givet Byggetilladelse skal gælde:

- 2) Naar Byraadet forlanger det, betaler jeg eller, dersom Parcellen er solgt, senere Ejere af denne Halvdelen af Bekostningen til en 18,8 m bred Gade langs min Grund. Kørebanen skal være makadamiseret og ved hver Side forsynet med 3 Stens Rendesten af II. Sorts Brosten. Fortovet skal forsynes med I. Sorts Kantsten, 2 Rækker Betonfliser og iøvrigt være gruset. Fortovsbredden skal være mindst 4,4 m.
- 3) Ovenstaaende Betingelser kan paa min Bekostning tinglyses som Hæftelse paa Matr. Nr. 99 bb af Aarhus Markjorder fra Hasle Herred forud for al Pantegæld.«

Indstillingen vedtoges.

10. (J. Nr. 416—1927). **Forespørgsel fra Indenrigsministeriet og Købstadforeningen angaaende Arbejdsløshedssituationen og hvilke Foranstaltninger Byraadet agter at træffe til dens Afhjælpning.**

Indenrigsministeriets Forespørgsel lød saaledes:

»Man skal herved anmode Byraadet om efter Omstændighederne snarest belejligt at ville meddele Ministeriet:

- 1) Hvilke Arbejder Byraadet har vedtaget at iværksætte i den tilstundende Vinter af Hensyn til den foreliggende Arbejdsløshed.
- 2) Hvorvidt de paagældende Arbejder skal udføres som Nødhjælpsarbejder i den i Arbejdsløshedsloven af 1. Juli 1927 § 30 omhandlede Forstand eller ej. —
- 3) I Tilfælde af, at Arbejderne skal udføres som Nødbjælpsarbejder — hvilke Lønnings-

vilkaar der er fremsat for Arbejderne, og hvor stort det ugentlige Antal Arbejdsdage pr. Arbejder er?

- 4) Hvilket samlet Antal Arbejdsdage der antages at medgaa til de paagældende Arbejder.

Endvidere skal man anmode Byraadet om indtil videre, straks at give Ministeriet Underretning — med tilsvarende Oplysninger som foranstaaende — naar Byraadet vedtager at iværksætte Arbejder til Afhjælpning af Arbejdsløsheden.«

B o r g m e s t e r e n havde herpaa sendt følgende Svar:

»Til Besvarelse af de i Indenrigsministeriets Skrivelse af 7. d. M. stillede Spørgsmaal tillader Byraadet sig at meddele

ad 1. Byraadet har i sit sidste Møde til Imødegaaelse af Arbejdsløsheden vedtaget Udførelsen af et Gadeanlæg (Nordre Ringgade), der vil andrage ca. 60000 Kr.

ad 2. og 3. Hvorvidt Arbejdet vil blive udført som Nødhjælpsarbejde efter Loven af 1. Juli d. A., har Byraadet endnu ikke taget Beslutning.

ad. 4. 4000 Arbejdsdage à 8 Timer.

Da det mulig kan have Interesse for Ministeriet at have en Oversigt over, hvad Aarhus Kommune har foretaget sig i de seneste Aar til Afhjælpning af Arbejdsløsheden og Bolignøden, ønsker man at meddele følgende Oplysninger:

Siden 1. Januar 1925 bevilget
kontant Tilskud til Tilvejebringel-
sen af ialt 2065 Lejligheder, hvis
samlede Anskaffelsespris udgjorde 23539375 Kr.
Yderligere har Kommunen for egen
Regning opført en Villakoloni med
108 Lejligheder til en Bekostning
af 878635 Kr.
1 Etages Rækkehuse
med 96 Lejligheder
til 755478 Kr.
Etagelse med ialt
160 Lejligheder 1529053 Kr. 3156166 Kr.
26695541 Kr.

Udover de paa de aarlige Budget-
ter opførte betydelige Udgifter til
Brolægningsarbejder, har Byraadet
ladet udføre ny Vejanlæg til Be-
løb 1028000 Kr.
opført et nyt Gas-
værk til 1500000 »
og et nyt Elektrici-
tetsværk til 4500000 » 7028000 Kr.
ialt... 33723541 Kr.

hvoraf til kommunale Foretagen-
der 10184166 Kr.
Yderligere er der i samme Tids-
rum sat Arbejder i Gang ved
Havnen til et Beløb..... 7732500 Kr.

En Del af disse Arbejder vil strække sig
ud over næste Aar.

Udover de her anførte Foretagender har
Kommunen Planer til betydelige Gadeanlæg
under Udarbejdelse. Indberetning herom vil
fremkomme, efterhaanden som Planerne ved-
tages af Byraadet.

Endelig kan det anføres, at Byraadet for at fremme det private Boligbyggeri har ændret Betalingsvilkårene for Salg af Kommunens Byggegrunde saaledes, at den kontante Udbetaling nedsættes med 50 % og Afdragsperioden for Restgælden udstrækkes fra 13 til 18 Aar.«

Borgmesteren meddelte, at Købstadforeningens Forespørgsel var saa specificeret, at man ikke paa staaende Fod kunde svare derpaa, men Foreningen havde faaet tilsendt samme Svar som Ministeriet. Der var nogle, som havde den Opfattelse, at der var gjort for lidt for at fremskaffe Arbejde i Aarhus, og Taleren vilde da henvise til Svaret til Ministeriet, som viste, at Kommunen siden 1. Januar 1925 havde sat Arbejde i Gang for over 10 Mill. Kr. og Havnen for ca. 8 Mill. Kr. Desuden havde Kommunen ved at give Byggetilskud og garantere for Statslaan været medvirkende til at sætte Byggearbejder i Gang for ca. 23½ Mill. Kr., altsaa havde man direkte og indirekte fremskaffet Arbejde for ca. 41½ Mill. Kr. Efter dette skulde man tro, at Arbejdsløsheden i Aarhus var gaaet betydeligt ned, men det var desværre ikke Tilfældet, idet der den 1. Oktober 1925 var tilmeldt 2080 Arbejdsløse mod 2735 i Fjor og 2599 i Aar. Hvorvidt Ministeriets Forespørgsel skulde forstaas som en Opfordring til at fremskaffe mere Arbejde, vidste Taleren ikke, men det vilde altsaa blive indberettet, naar man vedtog nye Arbejder. Hvis Byraadet ønskede at svare Købstadforeningen paa alle de anførte Spørgsmaal, maatte der nedsættes et Udvalg dertil, for Talerens Tid tillod det ikke. Men ellers vilde Taleren henstille at tage Sagen til Efterretning.

M. B r a m m e r pegede paa, at der var et Forhold, som maaske kunde bidrage til at nedsætte Arbejdsløsheden, nemlig ved at give Skattefrihed for nyopførte Ejendomme i en vis Tid, f. Eks. 5 Aar. Det var vel Meningen, at man snart skulde bort fra at give Byggetilskud, og saa burde man tage denne Tanke op; det vilde i høj fremme Byggeriet og derved afhjælpe meget af Arbejdsløsheden.

B o r g m e s t e r e n svarede, at de Ejendomme, som var bygget i de senere Aar, havde faaet en Nedsættelse af Skatterne. Men den af Læge Brammer nævnte Foranstaltning kunde give Bagslag. Kommunen hæftede jo for det sidste Laan i de fleste af de Ejendomme, der var bygget i de sidste Aar, og hvis man nu ad kunstig Vej lavede Prisbillighed, vilde man gøre det vanskeligere for dem, der byggede i den dyreste Tid, da der var haardest Trang til Lejligheder. En saadan Sag maatte derfor ses fra mere end een Side.

Toges til Efterretning.

J. P e r r e g a a r d bemærkede, at Bestemmelsen om Skattelempelser var bortfalden samtidig med Loven om Statslaan, saa der kunde ikke fra Byraadets Side gøres mere, før Rigsdagen lavede noget.

11. (J. Nr. 28—1927). Indstilling fra Budgetudvalget angaaende **Udbetaling af ekstraordinær Arbejdsløshedsunderstøttelse efter 1. Oktober 1927.**

Følgende to Indstillinger forelaa:

»Budgetudvalgets Flertal (Borgmesteren, H. P. Christensen og Vald. Pedersen) indstiller:

1. at der for at raade Bod paa den ved den ekstraordinære Understøttelses Ophør fra 1. Oktober skabte Situation i saa stor Udstrækning som muligt og som nødvendigt

for Formaalet igangsættes Arbejder, ved hvilke Arbejdslønnen spiller den overvejende Rolle. — Ved disse Arbejder beskæftiges saavidt muligt udelukkende saadanne Medlemmer af anerkendte Arbejdsløshedskasser, der har opbrugt al Understøttelse.

2. at der til arbejdsløse Medlemmer af anerkendte Arbejdsløshedskasser, der som nævnt har opbrugt al Understøttelse, udbetales, saafremt der ikke anvises vedkommende Arbejde, en Understøttelse efter følgende Skala, og efter at de er kontrolleret paa sædvanlig Maade som under den ekstraordinære Understøttelse. — Gifte Medlemmer 14 Kr. pr. Uge eller 28 Kr. pr. 14. Dag plus henholdsvis 2 og 4 Kr. pr. hjemmenværende eget Barn under 15 Aar.
3. Gifte Arbejdsløse med ordinær Understøttelse eller med Krisehjælp skal iørigt ikke stilles ringere, end om de havde opbrugt al Understøttelse.
4. De foranførte Arbejdsløse erholder i Huslejhjælp 50 % af den maanedlige Husleje.
5. Ugifte Arbejdsløse, som har opbrugt al Understøttelse, ydes en Understøttelse af 6—8—10 Kr. pr. Uge eller 12—16—20 Kr. pr. 14. Dag efter Alder og Mulighed for at kunne skaffe sig det nødvendige til Livets Ophold.
6. Arbejdsløse, hvis Fortjeneste har været $\frac{2}{3}$ eller derover pr. Uge, kan ikke oppebære Understøttelse efter nærværende Ordning; ved Bedømmelse heraf gælder den for ikke faglærte Arbejdere alm. Ugeløn.
7. Det skal være en Betingelse for Opnaaelse af Understøttelse iflg. foranstaaende, at paa-

gældende ikke er tilflyttet Byen efter April Flyttedag 1927, medmindre vedkommende er forsørgelsesberettiget i Aarhus, og at vedkommende i de sidste 3 Aar har haft ialt mindst 90 Dages Arbejde.

8. Ekstrahjælp i Anledning af Sygdom o. 1. kan ikke ydes efter ovenstaaende, men maa henvises til Hjælpekassen.
9. Det er en Selvfølge, at alle Arbejdsløse for at faa Del i ovennævnte Understøttelse ogsaa maa opfylde Hjælpekassens alm. Betingelser for Hjælp.
10. Ovennævnte Ordning administreres af Hjælpekassens Bestyrelse og føres paa et særskilt Regnskab.
11. Denne Ordning træder i Kraft straks og gælder indtil videre. —

Regler for Arbejdsløse, der beskæftiges ved de af Kommunen i Anledning af den ekstraordinære Arbejdsløshed iværksatte Arbejder:

Arbejdstiden er 7 Timer daglig og betales med Kommunens Timeløn for løse Arbejdere minus 15 %.

Giftede med Børn faar 5 Dages Arbejde om Ugen. Giftede uden Børn faar 4 Dages Arbejde om Ugen. Ugifte faar 2 Dages Arbejde om Ugen.«

»Budgetudvalgets Mindretal (Holst-Knudsen) indstiller:

1. at der i Vinter forsøgsvis for at raade Bod paa den ved den ekstraordinære Understøttelses Ophør fra 1. Oktober d. A. skabte Situation i saa stor Udstrækning som muligt og som nødvendigt for Formaalet igangsættes

saadanne Arbejder, ved hvilke Arbejdslønnen spiller den overvejende Rolle.

Ved disse Arbejder beskæftiges udelukkende saadanne Medlemmer af anerkendte Arbejdsløshedskasser, der har opbrugt al Understøttelse saavel af Arbejdsløshedskasserne som af eventuelle Krisekasser.

Arbejdstiden fastsættes til 7 Timer daglig og betales ogsaa for saa vidt angaar tekniske Arbejdere med den tariffmæssige Timebetaling, der i Aarhus er gældende for Arbejdsmænd i de private Erhverv.

Der tildeles Forsørgere med over 3 Børn 5 Dages ugentlig Arbejde, Forsørgere med indtil 3 Børn 4 Dages ugentlig Arbejde, Forsørgere uden Børn 3 Dages ugentlig Arbejde og Ikke-Forsørgere over 30 Aar 2 Dages ugentlig Arbejde.

2. Til saadanne arbejdsløse Medlemmer af anerkendte Arbejdsløshedskasser, der som nævnt har opbrugt al Understøttelse, udbetales der, saafremt der ikke anvises vedkommende Arbejde, en Understøttelse svarende til den Understøttelse, vedkommende har opnaaet af Krisefonden, for saa vidt saadan er oprettet af vedkommende Arbejdsløshedskasse, eller vilde have opnaaet, hvis hans Arbejdsløshedskasse havde oprettet Krisefond, jfr. Bestemmelsen i Lov om Arbejdsanvisning m. m. af 1/7 1927 Nr. 151 § 19, Stk. 7, dog ikke udover 28 Kr. + 4 Kr. til hvert hjemmeverende Barn under 15 Aar pr. 14. Dag for Forsørgere og 15 Kr. pr. 14. Dag for Ikke-Forsørgere over 30 Aar.

Det skal være en Betingelse for Opnaaelse af Arbejde eller Understøttelse iflg. foran-

staaende, at paagældende ikke er tilflyttet Byen efter April Flyttedag 1927, med mindre han er forsørgelsesberettiget i Aarhus, at vedkommende Arbejdsløse i de sidste 3 Aar har haft ialt mindst 90 Dages Arbejde, at han udfører det ham anviste Arbejde med tilbørlig Flid og Omhu, og at han og hans Hustru ikke i de sidste 12 Maaneder har haft en Indtægt af 2400 Kr. eller derover.

For Sæsonarbejdernes Vedkommende kan Arbejde eller Understøttelse kun opnaas, saafremt vedkommende ikke i den for hans Fag sædvanlige Sæson har haft i det væsentligste stadigt Arbejde.

3. Til arbejdsløse Forsørgere med 3 eller flere Børn, hvad enten disse oppebærer Arbejdsløshedsunderstøttelse eller opnaar Arbejde eller Understøttelse ifl. foranstaaende, kan der ydes en Huslejhjælp, der fastsættes under Hensyntagen til Huslejens og Børneantallets Størrelse dog ikke udover det Beløb, som Huslejen overstiger 300 Kr.
4. Med Hensyn til ikke-forsørgende Medlemmer af anerkendte Arbejdsløshedskasser under 30 Aar skal der efter Byraadets nærmere Bestemmelse gøres Brug af Bestemmelsen i Lov Nr. 151 af 1/7 1927 § 31, Stk. 2 — og hertil stilles straks et Beløb af 15000 Kr. til Disposition.

Indtil der gives den Arbejdsløse Lejlighed til at nyde godt heraf, kan der ydes ham 1 Dags ugentlig Arbejde som ovenfor anført.

Det er en Betingelse for at opnaa Arbejde eller Understøttelse iflg. nærværende, at vedkommende opfylder de almindelige Betingelser for at opnaa Hjælp af Hjelpekassen.

5. Udover det ovenfor fastsatte maa der ikke ydes Understøttelse, ej heller af Hjælpekassen, til arbejdsløse Medlemmer af anerkendte Arbejdsløshedskasser; dog kan der, saafremt der paa Grund af Sygdom forvoldes væsentlige Ekstraudgifter i Hjemmet, efter Hjælpekassens Skøn og med behørig Dokumentation ydes Vedkommende en Ekstrahjælp indenfor Grænsen af den derved forvoldte direkte Udgift, ligesom der af Hjælpekassen til Medlemmer af anerkendte Arbejdsløshedskasser, der har oprettet Krisekasser, kan ydes Hjælp overensstemmende med Lov Nr. 151 af $\frac{1}{7}$ 1927 § 13, Stk. 3.

Der nedsættes et Byraadsudvalg bestaaende af 3 Medlemmer, under hvem Tildeling af Arbejdet sorterer, og fra hvilket Udvalg der hver Uge tilstilles Hjælpekassen Fortegnelse over de Personer, til hvem Arbejde er anvist.

Udvalget kan, hvis det findes formaalstjenligst, bestemme, at tildelte Arbejdsdage for indtil 3 Uger udføres i Rækkefølge.

Udbetaling af Arbejdsløshedsunderstøttelse iflg. ovenstaaende sker gennem Hjælpekassen, og samtlige Arbejdsløse, som falder ind under foranstaaende, kontrolleres for de Dage, de ikke er i Arbejde, paa sædvanlig Maade.»

Borgmesteren oplyste, at Sagen havde været behandlet adskillige Gange ved Møder mellem Budgetudvalget og Hjælpekassen, uden at det var lykkedes at komme til Enighed, og ved den sidste Behandling i Budgetudvalget fremkom de to foreliggende Indstillinger.

H. P. Christensen erindrede om, at den ekstraordinære Arbejdsløshedsunderstøttelse op-

hørte fra 1. Oktober, da Regeringens Nedskæringslove traadte i Kraft, og ved denne Lovs Ophævelse vilde Købstadkommunerne blive haardt ramt. Sidste Aar udbetales der i Aarhus i Henhold til denne ca. 643000 Kr., hvoraf Staten refunderede ca. 400000 Kr., og da Arbejdsløsheden i Vinter var mindst lige saa stor som i Fjor, vilde det komme til at dreje sig om meget store Beløb. Der kunde nu være Tale om enten at lade de Arbejdsløse overgaa til Fattigvæsenet, eller ogsaa søge at skaffe dem Arbejde, og hvis det ikke var muligt, saa give dem en Hjælp af Kommunen uden Fattighjælps Virkning, og alle i Byraadet var vist enige om det sidste. Da Budgettet blev lagt, havde man regnet med en Refusion fra Staten, men dette var nu udelukket, og Pengene maatte derfor skaffes til Veje paa anden Maade, enten ved Laan eller ved at paaføre dem de kommende Aars Budgetter; dette Spørgsmaal maatte overvejes af Budgetudvalget og derefter maatte Byraadet tage Bestemmelse derom. Efter at Loven af 1921 var bortfalden, havde Socialdemokraterne for nylig i Rigsdagen stillet Forslag om en ny Lov under den ekstraordinære Krise, men det blev afvist af Regeringen paa en meget haanlig Maade, og en Henvendelse fra Københavns Kommune i samme Retning blev ligeledes afvist. Regeringen havde kun et Svar, at nedsætte Lønningerne, og de Konservative klistrede sig jo stadig op ad Venstre for at bevare Venstres Nedskæringspolitik. Men det var slet ikke Lønningerne, som var Skyld i Misèren, men de Dumpingspriser, der kom fra Udlandet, og selv om Arbejdslønnen kom betydeligt ned, kunde man ikke paa nuværende Tidspunkt konkurrere med Udlandet. Lige saa lidt var der Udsigt til, at

Regeringen vilde gøre noget for at hjælpe de kriseramte Industrier og derved faa mere Arbejde i Gang, og mærkeligt nok fulgte de Konservative ogsaa her Regeringen, vel sagtens af Skræk for at komme til Valg. Under disse Forhold var Kommunen nødt til selv at gøre noget. Budgetudvalget havde altsaa drøftet Sagen, og enkelte af de konservative Medlemmer havde ogsaa vist Vilje til at løse Spørgsmaalet; men fra den Side holdt man paa, at ingen maatte faa en højere Understøttelse end den, som de kunde tilkomme, hvis de havde oprettet Krisekasser. Men da Arbejderorganisationerne for Tiden var i stor Gæld, var det kun ganske enkelte Fag, der havde kunnet oprette Krisekasser, og de kunde næppe ret længe opretholde disse med det meget store Kontingent. For et enkelt Fags Vedkommende vilde der gennem Krisekassen kunne gives en Understøttelse af 8 Kr. om Ugen samt Børnetillæg, og det vilde ikke være tilstrækkeligt til at kunne leve af. Formaålet maatte være at yde en Understøttelse, saa de nogenlunde kunde friste Tilværelsen, og det gik Flertallets Forslag ud paa, men paa den anden Side var Hjælpen ikke større, end det maatte kaldes fuldt forsvarligt overfor Skatteyderne. Forslaget gik først og fremmest ud paa at skaffe Arbejde, hvilket der i Udvalget var fuld Enighed om, men dermed hørte ogsaa Enigheden op. Taleren gennemgik udførligt Forslagets Bestemmelser og paaviste, at f. Eks. en Familie med 5 Børn ifølge dette kunde opnaa højst 30 Kr. pr. Uge, naar Huslejhjælpen medregnes, og det vilde blive mindre for Familier med færre Børn. Det kunde næppe kaldes for meget, og der var ingen Fare for, at nogen skulde henfalde til Luksus i den Anledning. Bestemmelsen om,

at vedkommende skulde have haft mindst 90 Dages Arbejde i de sidste 3 Aar, var indsat efter Forslag af Hr. Holst-Knudsen, idet man derved kunde gardere sig, hvis der fandtes saakaldte kronisk Arbejdsløse. Taleren vilde anbefale Forslaget til Vedtagelse, saaledes at det træder i Kraft snarest muligt og administreres af Hjælpekassen, der fører den almindelige Kontrol sammen med Arbejdsanvisningskontoret. Forudsætningen for Forslaget var Igangsættelse af Nødarbejder, som forhaabentlig vilde blive vedtaget af Byraadet, og Hovedtanken i Forslaget var at give saa mange Dages Arbejde, at det blev en Fordel for Arbejderne at faa Arbejde fremfor Understøttelse. Efter Statens Forslag om Nødhjælpsarbejder var Lønnen den almindelige Timeløn $\div 15\%$, som skulde gaa til en Krisefond, men Forslaget her gik ud paa at betale Kommunens Timeløn for løse Arbejdere $\div 15\%$, hvilket vilde give en Timebetaling af 113 Øre. Det vilde for 5 Dages Arbejde blive ca. 39,50 Kr., for 4 Dages Arbejde ca. 31,50 Kr. og for 2 Dages Arbejde ca. 16 Kr. ugentlig. Efter dette Forslag vilde en stor Del af Understøttelsen bortfalde, vel mindst Halvdelen, og derfor burde Forslaget kunne modtages med Velvilje og Forstaaelse ogsaa fra Arbejdernes Side, idet man næppe kunde strække sig længere økonomisk set. Der vilde vel nok blive forskellige Vanskeligheder med Kontrol o. lign for det Udvalg, der skal lede Arbejdet, m. H. t. det forskellige Antal Arbejdsdage, men forhaabentlig kunde det glide. og Vanskelighederne blev større, hvis man skulde følge Hr. Holst-Knudsens Forslag om 4 forskellige Skalaer i Stedet for 3. Taleren vilde dermed paa Flertallets Vegne anbefale Forslaget til Vedtagelse.

J. Chr. Møller pegede paa, at Hr. H. P. Christensen indledede sin Tale med nogle politiske Betragtninger, hvor han bl. a. udtalte, at de konservative klistrede sig op ad Venstre. Dermed tænkte han muligvis paa den sidste Afstemning i Rigsdagen, men af den fulgte ikke, at man i de forskellige Sager gik samme Vej. Det drejede sig ikke her om nogen politisk Akt, men om en Afskedigelse af en Embedsmand var paa sin Plads eller ikke, og der burde ikke være rejst nogen politisk Sag af den Grund. De Konservative havde heller ikke været særlig begejstret for Nedskæringen, men paa den anden Side maatte man ikke glemme, at Arbejdslønnen her hjemme laa betydeligt over Lønnen i vore Nabolande. Den Tid kom ogsaa, hvor en Nedskæring af Kommunens Lønninger blev nødvendig, for man havde næppe i Længden Raad til at opretholde en Arbejdsløn, der laa 35 % over, hvad der betales i privat Erhverv; det maatte nærmest kaldes forkasteligt, og Taleren havde haabet, at Lønudvalget var kommen med Forslag om en Nedgang fra 1. Oktober. Angaaende de kriseramte Industrier, saa gik Socialdemokraterne i deres Forslag paa Rigsdagen meget vidt i Retning af Beskyttelse for disse, men der var knyttet forskellige Bestemmelser dertil, som de Konservative ikke kunde gaa med til. Arbejdsløsheden var for Øjeblikket ikke større end sidste Vinter, og ingen vidste, om den vilde blive det; i den Forbindelse vilde Taleren pege paa, at der fandtes en Arbejdsløshedsfond paa 10 Mill. Kr., hvoraf der vel nok kunde faas Laan til Nødarbejder, og det var dog noget, forudsat til hvilken Rente, Laanet kan faas. Angaaende det af Hr. Holst-Knudsen fremsatte Forslag, fandt Taleren det i

høj Grad mærkeligt, at Budgetudvalgets Flertal ikke var gaaet med dertil. Efter Talerens Mening var det et meget demokratisk Forslag, ja det var nærmest socialdemokratisk, som han sikkert havde udarbejdet som et Kompromis for at naa til Enighed. Taleren havde altid været Tilhænger af, at man bør strække sig ret vidt for at faa Enighed i Stedet for at slaas om Bagateller, og hvis Flertallet havde kunnet tiltræde Forslaget, var den borgelige Gruppe sikkert ogsaa gaaet med dertil, for selv om det var meget vidtgaaende, kunde det alligevel kaldes forsvarligt. Det var derfor beklageligt, at Flertallet ikke kunde gaa med dertil, og det skyldtes vist egentlig Modstand fra Flertallet i Hjelpekassens Forretningsudvalg. I flere Byer var hele Byraadet enedes om en Ordning, f. Eks. Odense, Svendborg, Nykøbing F., Aalborg o. s. v., og i en socialdemokratisk styret Kommune som Nykøbing F. udredes slet ikke Understøttelse, men kun Arbejde, og i det hele taget var ingen af de nævnte Kommuner gaaet saa vidt som efter Hr. Holst-Knudsens Forslag. Ikke engang Arbejdslønnen havde der kunnet blive Enighed om. Naar det skulde kaldes Nødhjælpsarbejde, burde man dog betale det efter Tariffen, som var 98—99 Øre pr. Time, medens Kommunens Timeløn var 135 Øre, og selv om der gik 15 % fra, blev det dog 113 Øre eller ca. 15 % mere, end der betales i privat Erhverv. Selvfølgelig var det lovligt at betale efter Kommunens Timeløn, hvis Kommunen selv udfører Arbejdet, men skulde der større Arbejder i Gang, vilde Taleren i hvert Fald foreslaa, at det bliver ved Licitation, da det altid var det billigste. Alt i alt gik Flertallets Forslag langt ud over, hvad man havde Ret til,

for der fandtes intet Steds Lovhjemmel for at udbetale faste Understøttelser uden Fattighjælps Virkning til en lang Række Personer; Understøttelser kunde kun udbetales efter Hjelpekasse-lovens Regler efter Undersøgelse og Skøn i hvert enkelt Tilfælde. Derfor var Forslaget faktisk ulovligt, og det vilde man sikkert ogsaa faa at vide fra Ministeriet. Hvis det var lovligt, vilde der ingen Grænser være for, hvad en Kommune kan dele ud af Skatteydernes Penge. Kommunen var heller ikke saa velstillet, at den kunde tillade sig det; paa Budgettet fandtes disse Penge ikke, og f. Eks. Borgmesteren havde hidtil ikke været Tilhænger af at optage Laan til saadanne Formaal. I Forslagets § 3 tilsidesatte man uden videre Arbejdsløshedslovens Bestemmelser, og ligeledes var det næppe lovligt uden videre at vedtage at betale 50 % af de Arbejdsløses Husleje. Taleren vilde meget anbefale Flertallet at slutte sig til Hr. Holst-Knudsens Forslag, som den borgelige Gruppe da vilde staa bagved, det vilde være klogt og rimeligt, men efter Hr. H. P. Christensens Udtalelser var der vel ikke megen Udsigt dertil. Saafremt Flertallets Forslag blev vedtaget af Byraadet, vilde Taleren kræve, at Forslaget ledsages af en Udtalelse fra Mindretallets Side, naar det indsendes til Ministeriet. Angaaende Hr. H. P. Christensens Udtalelse om, at Indenrigsministeren fejede Socialdemokraternes Forslag i Rigsdagen tilside, saa var det for saa vidt rigtigt; men han gav i hvert Fald nogle Grunde derfor, idet han gjorde opmærksom paa at det vilde koste 20 Mill. Kr. at gennemføre, hvoraf Staten skulde udrede de 13 Mill., og det var maaske tvivlsomt, om man havde Raad dertil, da Staten havde en Gæld paa 1200 Mill. Kr. og

Kommunerne lige saa meget. Det var en let Sag at stille Krav, men enhver 'Gæld skulde forrentes og afdrages, og det vilde belaste alle Budgetter saa stærkt, at man burde tænke lidt derover, før man bevilger Beløbene.

H o l s t - K n u d s e n betonedede, at begge de foreliggende Forslag var udarbejdet med samme gode Vilje til at hjælpe paa den Situation, der var indtruffen efter 1. Oktober. Der havde været Enighed om, at Kommunen var nødt til at skaffe Arbejde til nogle af de Mennesker som pludselig mistede deres Understøttelse, og ligeledes var der Enighed om, at dette Arbejde maatte indrettes nogenlunde efter de Kriterier, der gælder for Nødhjælpsarbejde, nemlig nedsat Arbejdsløn og Dage-tal. Derimod havde der ikke kunnet opnaas Enighed om Tariffen for Betalingen. Taleren kunde ikke se andet, end at man gjorde alle private Arbejdere en stor Uret, naar man etablerer Nødhjælpsarbejde og saa giver en større Time-løn, end der kan tjenes i privat Erhverv. Det var ogsaa beklageligt, at der stadig i Byen var en saa stor Forskel paa Arbejdslønnen, at de kommunale Arbejdere tjener $\frac{1}{3}$ mere end private Arbejdere, og det Misforhold burde snarest rettes. Flertallet holdt paa, at Arbejdet skal betales med Kommunens Timeløn $\div 15\%$, og Flertallet havde heller ikke kunnet tiltræde Talerens Forslag m. H. t. det Omfang, hvori Arbejdet skal tildeles. Det sidste var maaske mindre væsentligt, men det var alligevel at gøre Uret, naar en ung Mand med 1 Barn fik samme Dagetal som en gammel veltjent Arbejder med 6 Børn. Men den største Uret laa i, at med den forhøjede Løn kunde disse Folk tjene omtrent det samme ved nedsat Arbejdstid, som private Arbejdere tjener ved fuld

Arbejdstid, og det skulde dog ikke være saaledes, at Folk fristes til at gaa fra deres private Arbejde til Nødhjælpsarbejdet. En gift Arbejder uden Børn vilde i 4 Dage kunne tjene ca. 32 Kr. om Ugen, og med Huslejhjælp blev det ca. 40 Kr., medens en privat Arbejder kun tjente ca. 48 Kr. i 6 Dage, det vilde sige det samme som, at han for det overskydende kun kan faa en Timeløn paa 30 Øre. Det viste, at Talerens Forslag angaaende Lønnen var mest retfærdigt. Da man ikke kunde vente at skaffe alle Folkene Arbejde straks, maatte der samtidig gives Regler for Understøttelse, og der var Enighed om, at det ikke skal være Fattighjælp. Saa var der kun een Vej at gaa, nemlig til Hjælpekassen, hvilket der ogsaa var Enighed om saaledes, at det føres som særskilt Regnskab, og at Hjælpekassen retter sig efter de Regler, der fastsættes af Byraadet. Naar Flertallet foreslog en bestemt Sum for alle, kunde det jo se meget retfærdigt og bestikkende ud; men der kom straks Vanskeligheder derved. Hvis f. Eks. en Arbejder, der havde sikret sig Hjælp af sin Krisekasse, kom til Kommunen, saa vilde han pludselig faa meget mere i Understøttelse, altsaa mere, end han selv har sikret sig. Det var et meget uheldigt Princip. Derimod var det et naturligt Standpunkt at sige: Naar jeres Understøttelse ophører, fortsætter vi med at yde det samme Beløb! Hr. H. P. Christensen havde udtalt, at der var Folk, som kun fik 8 Kr. om Ugen af Krisekassen, og det kunde de ikke leve af. Men naar en Organisation lavede sin Vedtægt saaledes, at Understøttelsen har det Omfang, saa maatte dens Medlemmer ogsaa underkaste sig denne Bestemmelse, og naar Kommunen saa gav det samme, som de kunde faa af deres egen

Kasse, blev der ikke gjort Uret mod nogen. Men den lille uskyldige Bestemmelse i Flertallets Forslag, at Folk med Krisehjælp iøvrigt ikke skal stilles ringere, end om de havde opbrugt al Understøttelse, betød, at man nu vil supplere denne Hjælp uden nogen som helst Undersøgelse. En saadan Vedtagelse var baade urimelig og i Strid med de gældende Love. M. H. t. de ugifte havde Taleren gjort en Sondring mellem ældre og yngre, idet det var gavnligt at komme bort fra Pengehjælp til de ganske unge; der var derfor foreslaaet at følge Lovens Anvisning paa at give saadanne en Hjælp til at komme paa Højskole o. l., saa de kan anvende deres Tid til at dygtiggøre sig. Flertallet vilde imidlertid ikke ind paa det Spørgsmaal, men havde slaaet alle ugifte sammen. Angaaende de almindelige Betingelser, saa var der oprindelig kun denne ene, at vedkommende skal opfylde Hjelpekassens Betingelser, men Taleren havde foreslaaet forskellige andre, saaledes Bestemmelsen om tilflyttede. Den var tiltraadt af Flertallet, men Formanden for Hjelpekassen havde ganske vist samtidig udtalt, at saa kunde man hjælpe saadanne gennem den almindelige Hjelpekasse. Men hvis dette blev Regelen, var det hele jo hen i Vejret. Taleren havde ligeledes foreslaaet som Betingelse, at vedkommende skal have haft mindst 60 Dages Arbejde i 2 Aar, for derved at faa udrenset Elementer, der maatte kaldes kronisk Arbejdsløse. Formanden for Hjelpekassen gjorde imidlertid opmærksom paa, at man derved vilde ramme enkelte haardt som ikke fortjente det, og Taleren rettede det saa til 90 Dage i 3 Aar, hvilket var tiltraadt af Flertallet for saa vidt angaar Understøttelse, hvorimod de godt kan faa Arbejde. Den af Taleren fore-

slaaede Betingelse, at Arbejdet skal udføres med tilbørlig Flid og Omhu, havde Flertallet ikke ment var nødvendig, og heller ikke en af Fabrikant Møller ønsket Indtægtsgrænse paa 2400 Kr. i det sidste Aar kunde man tiltræde, Derimod foreslog Flertallet en Bestemmelse om, at Arbejdsløse, hvis Fortjeneste har været mindst $\frac{2}{3}$ pr. Uge, ikke kan oppebære Understøttelse. Denne Bestemmelse havde Taleren forgæves søgt at finde ud af og vilde gerne have nærmere Forklaring derpaa. Bestemmelsen om Sæsonarbejdere havde Flertallet heller ikke tiltraadt. Endelig havde Flertallet sat en Bestemmelse om, at Ekstrahjælp i Anledning af Sygdom o. l. kan ydes af Hjælpekassen efter de almindelige Regler. Taleren havde her foreslaaet, at der ikke maa ydes noget som helst af Hjælpekassen udover det her anførte uden i Sygdomstilfælde, og ikke udover Udgifter foranlediget ved Sygdommen. Men efter Flertallets Forslag vilde det sige, at Hjælpekassen kan sætte sig ganske ud over de af Byraadet vedtagne Regler, hvorved faktisk hele Betydningen af de foreslaaede faste Regler falder bort. Dermed vilde Taleren ikke sige, at Hjælpekassen smider Pengene ud i Blinde, men et socialdemokratisk Flertal i Hjælpekassen havde et Syn paa den Sag, som Flertallet i Byraadet næppe vilde godkende. Der var tidligere af Byraadet givet Regler for Hjælp til dem, der havde opbrugt Understøttelsen, men det meste blev brugt til noget andet; i December Maaned i Fjor var der f. Eks. brugt 2079 Kr. hertil, men 12445 Kr. til Huslejhjælp. Det viste tillige, at Huslejhjælpen vilde blive en meget stor Post, og her havde Budgetudvalgets Flertal ikke fulgt Hjælpekassen, men var gaaet udenom Vanskelighederne og fast-

sat Huslejhjælpen til 50 % uden nogen som helst Betingelse og uden Undersøgelse af, hvorvidt vedkommende muligvis har en større Lejlighed, end han er berettiget til. For et Par Aar siden udbetaltes Huslejhjælp kun til Familier med mindst 3 Børn, men nu gjaldt det alle, ogsaa ugifte. Hvis man regnede med 2700 Arbejdsløse og deraf 2000 gifte med en Husleje paa 400 Kr., vilde det betyde en Udgift paa 400000 Kr. aarligt. Havde man fulgt Talerens Forslag, var det blevet en dyr Historie for Kommunen, men efter Flertallets Forslag blev det uoverkommeligt. Man kunde forsøge en Beregning af Udgiften, som selvfølgelig var rent skønsmæssig. Hvis der fandtes 2000 gifte Arbejdsløse med gennemsnitlig 2 Børn og Halvdelen af dem faar Understøttelse efter de foreslaaede Regler, vilde det i 1 Aar beløbe sig til 864000 Kr.; til de andre 1000 vil som Børnehjælp medgaa 288000 Kr. aarlig, og til de 700 ugifte 248000 Kr. Naar hertil lægges en Huslejhjælp paa 400000 Kr., kom man op paa en Sum af 1800000 Kr. Hvis man regnede med, at dette Beløb væsentlig skal betales af de 4000 Skatteydere paa over 300 Kr. i Skat, blev det en gennemsnitlig Forhøjelse for hver paa 450 Kr. aarlig. Det var selvfølgelig et Tankeeksperiment, og muligvis skulde man ogsaa divider med 2; men det viste i hvert Fald, at det blev en meget dyr Historie for Kommunen. Den principielle Forskel paa de to Forslag var, at Flertallet stiller sig paa det Standpunkt, at det skal være en Forsørgelse, medens Mindretallet hævder, at det skal være en Hjælp til Selvhjælp, og at fuldstændig Forsørgelse i Henhold til de gældende gældende Love kun kan ske gennem Forsørgelsesvæsenet. Talerens Forslag var samfundsmæssig

set et moralsk Forslag, som tog tilstrækkeligt Hensyn baade til de Arbejdsløse og til dem, som maatte spinke og spare for at klare deres Skatter og øvrige Bidrag, og de Folk maatte der ogsaa tages Hensyn til. Flertallets Forslag maatte derimod kaldes demoraliserende baade for Samfundet og for Arbejderne, og et saadant Forslag kunde Taleren ikke stemme for.

Bernt Jensen pegede paa, at det, der i Dag skulde drøftes, var Situationen efter 1. Oktober. Mange havde sikkert næret et lønligt Haab om, at Regeringen vilde vige tilbage fra at opheve Understøttelsen og dermed gennemføre et saa brutalt Anslag mod en stor Del af Statens Borgere; men disse Illusioner var bristede, og nu maatte Kommunerne alene tage de Byrder, som Staten væltede fra sig. De to foreliggende Forslag var bygget paa det samme Princip, og intet af dem var helt fyldestgørende. Fra den borgerlige Gruppe havde man ikke turdet sige, at Flertallets Forslag var for rigeligt, men holdt sig til, at det var ulovligt og uretfærdigt overfor andre Arbejdere. Det sidste troede Taleren ikke paa, og hvad Ulovligheden angik, saa lød det noget mærkeligt, naar Fabrikant Møller i Forvejen havde anbefalet Mindretallets Forslag, som indeholdt ganske de samme Principper og derfor ikke var mere lovligt end det andet Forslag. Nu truede Fabrikant Møller med at gaa til Ministeriet, og det havde man jo set tidligere, naar Flertallet ikke vilde indordne sig under Mindretallet; men hidtil var der ikke kommen meget ud deraf. Hvorvidt Lønningerne i Danmark var større end i Nabolandene vidste Taleren ikke, men man kunde i hvert Fald konstatere, at de danske Kapitalister holdt Levefoden saa højt, at Lønnin-

gerne ikke var for store i Forhold dertil. De kommunale Lønninger laa jo ikke for i Øjeblikket; men naar man saa skarpt angreb dem, vilde Taleren gøre opmærksom paa, at for at faa den nævnte Difference frem maatte man tage de allerlaveste Lønninger i Landet, og forhaabentlig lykkedes det aldrig at bringe Kommunens Lønninger ned paa det Niveau; det vilde næppe være i Kommunens Interesse. Landsretssagfører Holst-Knudsens Motiveringer for sit Forslag var ikke særlig holdbare. Naar han kritiserede, at man vilde supplere Krisehjælpen, saa vilde Taleren hævde, at det var en ualmindelig daarlig Lov, og der var næppe noget Fag, der var stærk nok til at yde en Understøttelse, som kunde kaldes tilstrækkelig. Naar Landsretssagføreren talte om Fortjenesten ved Nødhjælpsarbejdet, og at de samtidig skal have Huslejhjælp, saa indeholdt Forslaget vist ikke noget i den Retning. Men der kunde maaske nok være Grund til at supplere Fortjenesten, og hvis Landsretssagføreren fandt det nødvendigt, havde vist ingen noget derimod. At tale om en Husleje paa 600 Kr. for Arbejdsløse var nærmest hen i Vejret. Beregningerne over Udgiften var kun Gætteværk; men Udtalelsen om, at Skatteyderne skulde betale det, var selvfølgelig rigtig. Men det havde været mere naturligt, om hans Parti paa Rigsdagen havde fortalt Bondeministeriet dette. Landsretssagføreren holdt paa, at det skulde være Hjælp og ikke Forsørgelse. Men det vilde i Realiteten blive Forsørgelse, da det desværre ikke kunde kaldes et forbigaaende Forhold, og at de skulde henvises til Forsørgelsesvæsenet, havde man hørt før; det var sikkert ogsaa den nuværende Regerings Hensigt. Angaaende Betingelsen med de 90 Dages

Arbejde i 3 Aar, saa kunde det godt tænkes, at Folk i de tekniske Fag havde været udelukket fra at faa nogen som helst Beskæftigelse i saa lang Tid, og saadanne burde fortrinsvis kunne faa Nødhjælpsarbejde, naar de selv var uden Skyld i Forholdet. Huslejhjælpen var nødvendig, for der kunde ikke blive noget hertil af 14 Kr. om Ugen + Børnetillæg. Naar Fabrikant Møller betegnede § 3 som helt ulovlig, saa mente Taleren tværtimod, at den ikke var tilstrækkelig fyldestgørende, for den gjorde Uret mod dem, der endnu selv kunde betale noget til Krisekasserne, idet de ikke fik nogen som helst Fordel deraf. Men de burde ikke straffes, fordi de ofrer noget for at opretholde deres Forsikring, og Taleren vilde af den Grund stille et Ændringsforslag til Punkt 3, saaledes at der tilføjes: »Arbejdsløse med Krisehjælp erholder det i nærværende Ordning anførte Børnetillæg og Huslejhjælp. Arbejds-løse med ordinær Understøttelse skal iøvrigt ikke stilles ringere end om de havde opbrugt enhver Understøttelse.«

J. P e r r e g a a r d forstod ikke rigtig Fabrikant Møllers Standpunkt. Han beklagede, at der ikke kunde blive Enighed, idet der ikke var megen Forskel paa de to Forslag, og derefter kaldte han Flertallets Forslag ulovligt; men hvis man var bleven enige, vilde det være lovligt. Taleren beklagede ogsaa, at der ikke var bleven Enighed, og ligeledes maatte man beklage, at der ikke kunde blive Enighed mellem Højre og Socialdemokraterne i Rigsdagen. Det var maaske Fabrikant Møllers daarlige Samvittighed i den Anledning, der gjorde, at han ikke rigtig havde turdet hjælpe til at bringe Enighed til Veje i Byraadet. Taleren vilde anbefale Landsretssagførerens Forslag om

Hjælp til unge Mennesker til Højskoleophold; men ellers indeholdt begge Forslag en Misforstaaelse, for Hjælpekassen skulde aldrig have været indblandet i Forholdet. Bestemmelsen om, at en Fortjeneste paa $\frac{2}{3}$ udelukker Understøttelse, var ikke noget nyt; det var den almindelige Regel for Understøttelse i Arbejdsløshedskasserne, som man her havde fulgt. Angaaende de tilflyttede, saa haabede Taleren, at den anførte Udtalelse fra Hjælpekassens Formand var en Misforstaaelse, for ellers varetog han daarligt Kommunens Interesser. Men der var selvfølgelig Undtagelser, f. Eks. Folk, der havde været tvungen til at flytte ud i en Nabokommune for at faa Lejlighed, og som nu var kommen tilbage til Aarhus. Landsretssagførerens Beregning over Udgiften passede muligvis ikke, men Taleren vilde næsten haabe, at den passede, for saa kunde det maaske animere Budgetudvalget til at sætte mere Arbejde i Gang, og det var det bedste. Angaaende de øvrige Betingelser for at faa Arbejde, saa burde Folk under Forsørgelsesvæsenet ikke udelukkes derfra; de burde netop have Lov til at komme ud og bruge deres Kræfter. Bestemmelsen om Flid og Omhu under Arbejdet var unødvendig, det skulde det Udyalg, der fik med Arbejdet at gøre, nok sørge for. Fra flere Sider taltes der meget om Krisekasserne; men med det Kontingent, der betaltes til disse, havde de faktisk ingen Betydning, og næsten ingen Fag var i Stand til til at oprette saadanne. Taleren forstod godt, at Fabrikant Møller var ilde berørt af H. P. Christensens Udtalelse, at de Konservative klistrer sig opad Venstre paa Rigsdagen, for det var kedeligt for ham at høre i Aarhus Byraad. At Lønningerne her i Landet skulde være for høje, lød ogsaa

mærkeligt, naar Arbejdsgiverforeningens Formand havde udtalt, at i Byggefagene var Lønnen mindre end i Nabolandene; det var vist snarere Handelsomkostningerne, der gjorde, at Levefoden blev for høj, og derfor vilde man ikke have nogen Kontrol fra det offentliges Side, der kunde vise Handelsavancen. Men det var uforstaaeligt, at de Konservative vedblivende klistrede sig op ad en Regering, som blot sparkede til dem og kaldte dem unyttige Skabninger paa Jorden.

Leonhard Hansen fandt det ikke underligt, at Fabrikant Møller følte sig ilde berørt af H. P. Christensens Udtalelser, for det at være Regeringstilhænger i disse Dage maatte give en lidt flov Smag i Munden, og endnu værre maatte det være at være konservativ Politiker; det var en ualmindelig kedelig Situation, og det var forstaaeligt, at Fabrikant Møller helst vilde Tale saa lidt som muligt derom. Men Taleren vilde være med til at hale alle konservative Politikere frem ved Ørerne for at vise Publikum, hvilken Politik der i Realiteten føres fra konservativ Side. Hele Hensigten var i Virkeligheden at faa saa mange af Underklassens Folk som mulig ind under Fattigvæsenet, det var derfor, man havde ophævet Arbejdsløshedsloven; men det vilde næppe lykkes, lige saa lidt som Sammenspillet mellem Regeringen og Arbejdsgiverforeningen vilde føre til noget Resultat. Man havde set, at den nuværende Regering, kraftigt støttet af Højre, havde forsøgt at faa Arbejdere og Arbejdsgivere provokeret op til en Lønkamp til Trods for, at man stod med indgaaede Overenskomster for 2 Aar. Den kolossale Dumhed, som Regeringen havde begaaet ved at ophæve Arbejdsløshedsunderstøttelsen, vilde sikkert hævnne sig. Fabrikant

Møller havde omtalt Krisefonden paa 10 Mill. Kr. til Nødhjælpsarbejder; men man maatte ikke glemme, at Betingelsen for at faa Penge derfra var, at Timelønnen sættes til 98 Øre ÷ 15 %, altsaa ca. 84 Øre; det kunde ingen leve af, lige saa lidt som nogen kunde leve nogenlunde anstændigt af den her foreslaaede Understøttelse. Fabrikant Møller var noget inde paa Højres Stilling til det socialdemokratiske Kriseforslag. Socialdemokraterne gjorde her en klog Handling, idet de satte sig udover Partiets Program og viste, at de var villige til at bøje sig for Omstændighederne og gaa med til en Krisetold. Det var netop Told, som Højre havde raabt paa ved enhver Lejlighed, men da det kom til Stykket, vilde de Konservative i Realiteten intet, eller de vidste i hvert Fald ikke, hvad de vilde. Mere Dinglepeter-Politik skulde man lede efter i Danmark. Socialdemokratiet ønskede at have nogen Kontrol med de mange elendigt styrede Virksomheder i Landet, som Arbejderne maaske var de eneste, der havde lidt Forstand paa, men det kunde Højre selvfølgelig ikke gaa med til. Hvis Flertallets Forslag var ulovligt, var det andet Forslag det ogsaa; men skulde det ske, at Ministeriet fulgte Hr. Møller, maatte naturligvis Aarhus Kommune sørge for, at alle Arbejdsløse faar kommunalt Arbejde, og derfor kunde Hr. Møller spare sin Gang til Ministeriet. Hvad de andre Kommuner angik, saa havde f. Eks. Svendborg vedtaget det samme som her, blot med 12 Kr. i Stedet for 14, og tilmed var det vedtaget med den Ændring, som nu var foreslaaet af Bernt Jensen. Landsretssagføreren udtalte sig med megen Medlidenhed om de private Arbejdere i Sammenligning med de kommunale; men Taleren

havde ikke megen Fidus til Hr. Holst-Knudsens Medlidenhed med de daarligst stillede i Samfundet; man havde tidligere, fra den Side set Overfald paa dem, der var under Forsørgelsesvæsenet. Overretssagførerens Udtalelser om Krisehjælpen var ganske forkerte, og heller ikke Arbejdsløshedsloven havde han Forstand paa; det kunde man maaske heller ikke forlange af en Sagfører; de havde gerne for meget at rode med. Taleren var heller ikke tilfreds med Flertallets Forslag; men da der næppe kunde ventes Støtte fra borgerlig Side, vilde Taleren ikke foreslaa noget andet. Det af Bernt Jensen fremsatte Ændringsforslag var i høj Grad paakrævet, og ligeledes havde Taleren ønsket, at de allerdaarligst stillede kunde faa en større Huslejhjælp, saaledes at man f. Eks. betalte alle Huslejer paa indtil 30 Kr. maanedlig, men det kunde der ikke blive Flertal for. Hr. Holst-Knudsens Forslag om de 90 Dages Arbejde i 3 Aar var en Uretfærdighed, for mange Arbejdere i de tekniske Fag havde gennem flere Aar ikke kunnet faa Beskæftigelse i deres Fag, og naar der saa tillige var for mange Arbejdsmænd, var de ganske udelukket fra at faa Arbejde. Angaaende Hr. Holst-Knudsens Beregninger over Udgiften, saa var Taleren fuldstændig klar over, at det blev en dyr Historie for Kommunerne, og de kunde rigtignok være glad ved Regeringens Velvilje; Hensigten var alene den at smide alle disse Mennesker paa Fattigvæsenet, men det vilde jo blive mindst lige saa dyrt for Kommunen. Forsørgelsesvæsenet kom dog nok til at mærke Udgifterne ogsaa, det skulde nok vise sig, naar der atter skulde lægges Budget.

V a l d. P e d e r s e n vilde gøre Fabrikant Møller opmærksom paa, at den gamle Traver om, at

Arbejdslønnen ligger højere i Danmark end i Nabolandene, var noget Sludder, som Hr. Langkjær fik 35000 Kr. aarlig af Arbejdsgiverforeningen for at sige et Par Gange om Aaret. Den danske Arbejder udførte mere og bedre Arbejde i den samme Tid end den udenlandske, og Lønnen maatte være i Forhold dertil. Det var de samme Udtalelser, som Pinstrup og de andre Koryfæer kørte frem med. Ordet Krise var ved at blive en Epidemi, som Samfundet maatte kureres for; om det saa var Teglværksindustrien, den Industri, som klarede sig bedst i Danmark, saa hylede den ogsaa over Krisen. Forleden læste man i et Blad nogle Udtalelser af en Direktør ved Aarhus Oliemølle, der formede sig som et Angreb paa Arbejderførerne. Aarhus Kommune havde mere end een Gang rakt denne Institution en hjælpende Haand, og nu fik man Takken derfor. Forøvrigt var det rart, om dette Firma, naar det faar Hjælp fra Byen, saa ogsaa kunde bekvemme sig til at tage Byens Arbejdere i Stedet for at hente dem fra Landet. Adskillige af de Industrier, som klager sig, havde Raad til at udbetale en mægtig Dividende foruden store Tantiemer til Direktører og Bestyrelse; det var her, der burde skæres klækkeligt ned, og ikke paa Arbejdernes Timeløn paa 98 Øre. Taleren havde ikke ventet, at Fabrikanten vilde have stukket den Paastand ud, at Forslaget var ulovligt, og Flertallet lod sig næppe forskrække deraf. Saaledes behandlede Venstre de Konservative, men det gik ikke i Aarhus Byraad. Taleren havde fra første Begyndelse haft det Standpunkt, at Ordningen skal holdes udenfor Hjelpekassen og Hjelpekasselovens Bestemmelser, og det Standpunkt fulgte Fabrikant Møller troligt, indtil man

kom til Taksterne, saa blev det hele pludselig ulovligt. Flertallets Forslag var saaledes, at Taleren turde tage Ansvar^{et} derfor baade overfor dem, der skal yde, og dem, der skal hjælpes. Naar Fabrikanten var inde paa at omtale andre Byer, skulde han have nævnt dem, hvor alle Partier var enige om at kritisere det, der blev lavet inde i Rigsdagen. Det var derfor ikke underligt, at Højre var bange for at komme til Valg, efter at de havde skadet Købstadkommunerne saa mægtigt, for i Byerne vilde Partiet nærmest blive pulveriseret ved et Valg. De af Landsretssagføreren opstillede Beregninger hørte ingen Steder hjemme, for det var givet, at der ikke blev 2700 Arbejdsløse hele Aaret. Sidste Aar kostede det 643000 Kr., og den nu foreslaaede Ordning var nogle Procent ringere. (Holst-Knudsen: Tværtimod!) Ja, Taleren vidste nok, at Jurister havde en vis Evne til at benægte Kendsgerninger. Men forhaabentlig lykkedes det at faa de fleste i Arbejde, i hvert Fald nogle Dage om Ugen, saa man fik noget for Pengene, og saa var disse Penge maaske dem, som Aarhus Kommune havde givet bedst ud. Naar Hr. Holst-Knudsen sagde, at Arbejderne foruden deres Arbejdsfortjeneste kunde faa indtil 8 Kr. om Ugen i Huslejhjælp, saa var det at tale mod bedre Vidende, for han vidste godt, at de, der faar Arbejde, intet faar udover dette. Taleren tvivlede om, at det kunde kaldes fuldstændig Forsørgelse at yde en Familie paa 5 Personer 20 Kr. om Ugen. Landsretssagføreren kunde godt spare sin Medynk med Skatteyderne; der fandtes i Danmark 1.100.000 Skatteydere med under 5000 Kr. i Indtægt; det var dem, der betalte næsten alle Skatter, altsaa Arbejderne og en

Del af Middelstanden; de øvrige brugte deres Penge paa anden Maade.

Borgmesteren meddelte, at Dr. Brammer var indtegnet som Taler, men havde maattet forlade Mødet af private Grunde.

J. Chr. Møller antog, at der var forhandlet med ærlig Vilje fra begge Sider for at naa til Enighed, men til sidst maatte jo hvert Parti stille sit Forslag. Taleren kunde ønske at vide, hvad Bernt Jensen forstaar ved Kapitalister; det havde tidligere været paa Tale, og da kom man vist til det Resultat, at alle i Byraadet var Kapitalister. Angaaende Bernt Jensens Udtalelser om, at de, der betalte til Krisekasser, fik ingen Fordel deraf, saa havde Taleren hidtil haft den Anskuelse, at det var enhvers Pligt at sørge for sig selv, og først naar han ikke kunde det, maatte han hjælpes andre Steder. Taleren var ikke særlig inde i Byggefagenes Lønvilkaar, men kendte derimod Forholdet for de egentlige Industriarbejdere bedre end de fleste; deres Lønninger laa betydeligt over Udlandets, og Levefoden var næppe højere her end f. Eks. i England. Hr. Leonhard Hansen havde mange stærke Ord, og det var sikkert et stort Tab for Socialdemokratiet, at de ikke havde ham paa Rigsdagen. Alle hans Kraftudtryk vilde sikkert gøre Nytte derinde eller i hvert Fald vække nogen Forbavselse, men det var maaske tvivlsomt, at de alle fik Lov til at passere. Taleren havde ikke det mindste imod hans stærke Udtryk om de Konservative, men havde alligevel sat mere Pris paa et mere sagligt Indlæg, hvis det skulde være en politisk Forhandling. Hvis man ikke havde andre Argumenter end Skældsord, opnaaedes der absolut intet derved. Naar Leonhard Hansen saa stærkt bebrejdede de Konservative, at de ikke

vilde slutte sig til Socialdemokratiets Forslag, vilde Taleren gøre opmærksom paa, at de Konserverne havde stillet et Forslag i samme Retning, men det vilde Socialdemokraterne ikke slutte sig til, saa i den Retning var der intet at bebrejde det ene Parti fremfor det andet. Heller ikke Industrien vilde anbefale Socialdemokraternes Forslag. Hr. Vald. Pedersen var ogsaa højt oppe, og hans Ønske var at faa Højre pulveriseret ved næste Valg; men fordi han ønskede det, var det jo ikke sikkert, at Ønsket blev til Virkelighed. Naar han erklærede at ville tage Ansvaret baade overfor dem, der skal yde og nyde, saa var det vist et for stort et Ansvar for ham at bære.

B o r g m e s t e r e n vilde give Fabrikant Møller Ret i, at enkelte af Udtrykkene maaske var bleven paataalt i Rigsdagen. Men der var ogsaa den Forskel, at i Rigsdagen taltes der som Regel efter Manuskript, men i Byraadet maatte man tage Debatten uden at være for sensibel, og da det kunde tyde paa, at Medlemmerne havde Lyst til at sige hinanden noget, havde Taleren tildels lukket sine Øren.

J. P e r r e g a a r d kunde fuldstændig slutte sig til Vald. Pedersens Henstilling til Aarhus Aarhus Oliemølle. Men Vald. Pedersen skulde ikke føle sig ilde berørt af Direktørens Udtalelser, for i de fleste store Virksomheder var der en Direktør, der leder Virksomheden, og en anden der skal tale og skrive, og hans Udtalelser behøvede man ikke at bryde sig ret meget om.

H. P. C h r i s t e n s e n erklærede, at m. H. t. Kommunens Lønregulativ havde man altid fulgt med Pristallet, og Regulativet vilde blive taget op til Forhandling i indeværende Efteraar. An-

gaaende Paastanden om, at Forslaget var ulovligt, vilde Taleren henstille til Fabrikant Møller at tage Holst-Knudsens Forslag med i Lommen og vise Ministeren det samtidig. Skulde Forslaget kaldes ulovligt, var der mange andre Kommuner, der kom ind under Ulovligheden. Angaaende Forslaget om Hjælp til Højskoleophold, vilde Taleren henstille til Organisationerne at undersøge, om der findes unge Mennesker, der har Lyst til at komme paa Højskole, for saa var der maaske Mulighed for at give dem en Understøttelse. Hvad Tilflyttere angaar, saa var det rigtigt, at Formanden for Hjelpekassen kom med en saadan Udtalelse, og Hjelpekassen havde ifølge Loven Ret til at yde saadanne en øjeblikkelig Hjælp; men der blev ikke Tale om nogen fast Understøttelse. Hr. Holst-Knudsen regnede med en svimlende Sum; men der var da ikke Udsigt til, at det vilde blive dyrere end i Fjor, og forhaabentlig lykkedes det at faa saa meget Arbejde i Gang, at der ikke blev megen Understøttelse. Den foreslaaede Hjælp kunde næppe virke demoraliserende, og Skatteyderne vilde næppe sige synderligt dertil, selv om det var Arbejderne og Middelstanden, der skulde betale det meste deraf. Angaaende Understøttelsen til dem, der har oprettet Krisekasser, saa havde det været meget indgaaende drøftet i Udvalget, og Taleren kunde tiltræde Bernt Jensens Ændringsforslag hertil.

H o l s t - K n u d s e n gjorde opmærksom paa, at hans Tale hvilede paa den Forudsætning, at ingen fik Arbejde, og det blev udtrykkelig sagt, at det var et Tankeeksperiment, og at man muligvis skulde dividere med 2. Det var glædeligt, at man nu fik konstateret, at kun de, der ikke faar Arbejde, skal have Huslejhjælp, for det frem-

gik ikke af Forslaget. Ændringsforslaget fra Bernt Jensen var det samme, som blev foreslaaet af Hjælpekassens Flertal, og det mødte Modstand hos Flertallet i Budgetudvalget, det maatte derfor forbavse, hvis de 3 Medlemmer af Udvalget nu vilde stemme for dette Overbud. Hr. Leonhard Hansens fleste Indvendinger gjaldt Flertallets Forslag, og det vilde Taleren skænke ham. Selvfølgelig havde Leonhard Hansen baade en større Hjerne og et større Hjerte end Taleren; men det Arbejde, som Taleren havde gjort i denne Sag, berettiget alligevel ikke en Socialdemokrat til at kalde Taleren for Profos overfor de smaa i Samfundet.

H. J. B a d e n (frafalder Ordet).

L e o n h a r d H a n s e n (frafalder Ordet).

M. C. F a l k (frafalder Ordet).

Bernt Jensens Ændringsforslag vedtoges med 12 Stemmer med 8, hvorefter Flertallets Forslag vedtoges med samme Stemmetal.

H o l s t - K n u d s e n tog derefter sit Forslag tilbage.

J. C h r. M ø l l e r krævede paa Mindretallets Vegne følgende Udtalelse medsendt Forslaget til Ministeriet:

»Byraadets Mindretal ønsker ved Sagens Indsendelse til Ministeriet tilkendegivet, at Mindretallet maa bestride, at Flertallets Vedtagelse om Understøttelse til de Arbejdsløse i den foreliggende Form er lovmedholdelig.

Efter Mindretallets Formening maa disse Understøttelser, der ikke ydes som Fattighjælp, udbetales overensstemmende med Reglerne i Hjælpekasseloven, men Vedtagelsen gaar efter Mindretallets Formening langt udover det ifølge denne Lov tilladelige. Navnlig maa den al-

mindelige Supplering af den ordinære Arbejds-løshedsunderstøttelse og Understøttelsen af Kri-sekasser anses som aldeles forkastelig og ulovlig, ligesom Bestemmelsen om Ydelse af Husleje-hjælp i den foreliggende Form ikke findes for-enelig med Loven.

Mindretallet maa derfor fralægge sig ethvert Ansvar for Udbetalinger, der maatte finde Sted i Henhold til Flertallets Vedtagelse.«

15. (J. Nr. 185—1927). **Planer og Overslag vedrø-rende Regulering af Randers Landevej.**

Fra Stadsingeniøren forelaa følgende:

»Efter det ærede Udvalgs Anmodning frem-sendes herved 17 Planer til Regulering og Bro-lægning af Niels Ebbesensvej fra Knudrisgade til Bygrænsen. Vejen foreslaas i Lighed med Silkeborgvej og de Mezasvej fornyet med Chaus-sébrolægning fra Boulevarden til Bygrænsen, medens Strækningen Knudrisgade—Boulevarden gives Belægning med ekvarerede Brosten.

Følgende Normalbredder foreslaas:

Kørebane	10,9	m
2 Cyklestier à 1,5 m.....	3,05	»
2 Spadserestier à 6 m.....	12,05	»
		Ialt 26,00 m

Angaaende Bekostningen vil den samlede Udgift for hele Strækningen fra Knudrisgade til Byskellet, hvis man regner med en Timeløn af 1,35 Kr., andrage 1150000 Kr. under For-udsætning af, at man ikke udvider paa Venne-lystsiden. Foretages Udvidelse paa Vennelyst-siden, vil Udgiften forhøjes med ca. 30000 Kr.

Hvis Arbejdet udføres for en Timebetaling af 1,06 Kr., vil den samlede Udgift andrage 1022000 Kr. og ved en Udvidelse paa Venne-lystsiden forhøjes Beløbet med 27000 Kr.

Omkostningerne ved Ekspropriation af Vejarealer er ikke medregnet i Overslagene.«

H. P. Christensen erindrede om, at Sagen havde været fremme i Byraadet tidligere, men dengang mente man ikke at have Midler dertil, og det blev da udsat i Henhold til en Flertalsbeslutning i Byraadet. Nu var der gaaet $1\frac{1}{2}$ Aar, og endnu var Kommunens Pengeforhold ikke ordnet paa en saadan Maade, at Pengene kan siges at være til Stede. Men hvis det under forrige Punkt vedtagne skulde have nogen Betydning, maatte der skaffes Arbejde, og derfor havde Taleren som Medlem af Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse ønsket Sagen frem til Byraadet. Taleren gennemgik derefter de foreliggende Planer og pegede paa, at en Udvidelse til 26 m fra Knudriggade til Boulevarden vilde medføre, at man maatte gaa 7 m ind i Vennelyst-anlægget. Taleren vilde her foreslaa at man nøjes med en Bredde af 21 m, hvorved der kun medgik $1\frac{1}{2}$ m af Anlægget. Angaaende Strækningen fra Højvang til Byskellet vilde Taleren foreslaa, at Jordarbejdet udføres i samme Bredde som den øvrige Gade, men at man foreløbig kun brolægger selve Kørebanen. Muligvis kunde man paa det øvrige Stykke nøjes med 23 à 24 m Bredde og derved spare noget paa Anlægget; Taleren havde dog ikke villet stille Forslag herom, men vilde henstille til Brolægningssudvalget, som vel fik med Sagen at gøre, at tage dette Spørgsmaal under Overvejelse. Taleren vilde altsaa foreslaa, at Sagen sendes til Brolægningssudvalget til videre Foranstaltning, og Spørgsmaalet om Ekspropriationen til Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, samt at Budgetudvalget fremskaffer Midler til Gennemførelse af Arbejdet. Det var

beklageligt, at Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse eller Budgetudvalget ikke havde været i Stand til at faa udarbejdet et Forslag, men i Henhold til en Beslutning taget andetsteds havde Taleren nu fremsat Sagen i Byraadet.

B o r g m e s t e r e n oplyste, at ved sidste Møde havde Udvalget 41 store Sager paa Dagsordenen, og da de var behandlet, var Taleren kørt træt og bad om, at denne Sag maatte vente til næste Møde; men der var i Forvejen truffet anden Bestemmelse derom, saa det kunde ikke lade sig gøre. Taleren udførte sit Arbejde efter bedste Evne, men vidste godt, at enkelte Partifæller havde lovet at ville køre ham træt ved at tildele ham endnu mere Arbejde; men i Øjeblikket skulde Taleren ikke komme nærmere ind derpaa.

J. C h r. M ø l l e r fastslog, at denne Diskussion kun havde teoretisk, og ikke praktisk Betydning, for der forelaa ikke Forslag fra noget Udvalg, og paa den Maade kunde Byraadet ikke vedtage nogen Sag. Det havde et Par Gange været behandlet i Budgetudvalget, og der var Enighed om, at man ikke havde Penge dertil, og det maatte man have, før man vedtog at give dem ud. Taleren var enig med Flertallet i, at der skal sættes noget Arbejde i Gang, og man kunde maaske ogsaa gaa med til en Del af Randers Landevej; muligvis kunde der ogsaa komme Forslag fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse om andre Arbejder; det gjaldt om at finde noget, hvor Arbejdslønnen var det langt overvejende. Taleren vilde paa sin Gruppes Vegne foreslaa Sagen udsat i Henhold til Forretningsordenen og henvist til Udvalget for By-

ens Udvidelse og Bebyggelse, hvorfra der saa kunde komme en Indstilling til Byraadet.

M. C. F a l k kunde forsikre Hr. Møller om, at hans taktiske Manøvre for at forhale Forslaget skulde blive husket.

J. C h r. M ø l l e r svarede, at det var ikke nogen Manøvre; men man kunde ikke vedtage et Forslag, naar der ikke forelaa Spor af Indstilling fra noget Udvalg.

H. P. C h r i s t e n s e n vilde værgе sig mod Beskyldningen for at ville køre Borgmesteren træt; det var vist kun i hans Fantasi. Men Sagen var bleven stærkt forhalet, idet Planerne fra Stadsingeniøren forelaa for 4 Uger siden, saa der havde nok været Tid for Udvalget til at tage fat derpaa. Naar Sagen var forlangt udsat, var der jo ikke mere at tale om, men forhaabentlig kunde der inden næste Møde blive Tid til at gøre Indstilling.

M. C. F a l k hævdede, at naar der forelaa Planer og Overslag over Arbejdet, og et Medlem saa stillede et bestemt Forslag derom, kunde det ogsaa vedtages; det var sket mange Gange før i Aarhus Byraad.

H o l s t - K n u d s e n bekræftede, at der i sidste Møde ikke var Tid til at behandle Sagen, og Udvalgsmedlemmerne maatte kunne forlange Tid til at sætte sig ind i Sagerne. Ellers havde Taleren den Anskuelse, at man kunde spare en Del Ekspropriationer ved at indskrænke Vejens Bredde.

V a l d. P e d e r s e n gjorde opmærksom paa, at det ikke var noget nyt Forslag, idet det havde været i Byraadet før og tillige var behandlet i Budgetudvalget. Naar Sagen forlangtes udsat, var der jo ikke noget at gøre derved, men det var nærmest spildt Arbejde, naar det var givet,

at 11 Medlemmer af Byraadet vilde stemme derfor.

J. Chr. Møller benægtede vedblivende, at der forelaa nogen Indstilling; der var kun en Beregning fra Stadsingeniøren, og Taleren vilde ikke være med til at vedtage noget, man ikke havde Penge til.

H. P. Christensen meddelte, at det var tilført Udvalgets Protokol, at Taleren paa Gruppens Vegne krævede Sagen forelagt i Byraadet, og saa burde rette vedkommende have anført dette som Indstilling til Forslaget.

Sagen udsattes i Henhold til Forretningsordenen.
